Milán Péter

NÉHÁNY GONDOLAT A NEMEK PROBLÉMÁJA KAPCSÁN

Ezen írás apropóját egy aktualitás, pontosabban aktualitások tendenciózus sorozata adta. Nem szükséges különleges éleslátás annak felismeréséhez, hogy az az értékrend, amelyre valamikor Európa épült (ideértve az antik és a keresztény értékrendet is), legfeljebb alig felismerhető maradványaiban van jelen, s nincs olyan szegmens, amelyet az általános felbomlás ne érintett volna legmélyebb gyökeréig elmenően. Az egyes létterületeket érintő krízisek külön tanulmányok tárgyai lehetnének, akár olyan, újabb szempontok figyelembevételével is, melyeket éppen a legújabb kor kínál fel számunkra. Ez alkalommal egy konkrét létterület problematikájának felfejtésével foglalkozunk, természetesen nem igényelve a kizárólagosság privilégiumát.

A jelenlegi külpolitikai, világpolitikai helyzetben különös élességgel rajzolódik ki a Kelet–Nyugat régóta létező és sokat elemzett, tárgyalt ellentéte. Ennek geopolitikai, civilizációs, kulturális és egyéb vonatkozásai vannak, s valójában ez az ellentét – amely ha más kontextusban is, de tradicionálisan érintett korokban szintén megvolt (nyilván más, principiális alapokon) – az emberi érintkezés, az emberi viszonyok csaknem minden területén érezteti hatását. A keleti ember benső alapállása, az istenihez való viszonya, lelkülete, mentalitása mindig is különbözött az európai (nyugati) emberétől, hozzátéve, hogy a kettejük közötti utak régebben soha nem voltak olyan mértékben elgazosodva, mint éppen napjainkban. Ha valaki azzal az ellenvetéssel élne, hogy éppen a modern kor vívmányainak köszönhetően – technikai eszközök, telekommunikáció fejlődése, közlekedés stb. – fokozódott a közeledés Kelet és Nyugat között, akkor erre az lenne a válasz, hogy ez a közeledés annyiban reális, amennyiben a keleti ember lemond benső, szemlélődő karakteréről és a modern nyugat szemléletét, életmódját teszi magáévá.

A mai Kelet (az egyszerűség kedvéért nevezzük „Keletnek" az ázsiai tömböt, vagyis mindazt, ami tőlünk keletre van és nem európai) sok szempontból utolérte, sőt, ha a modernitás olyan, különösen feltűnő vadhajtásait vesszük alapul, mint Dubai, akkor le is körözte a Nyugatot a fejlődés sehová nem vezető hamis *idol*jának kergetésében. Sajnos a kép akkor sem sokkal kedvezőbb, ha a keleti régió olyan területeit vesszük szemügyre, amelyeket még nem hatott át teljesen a modernizáció talmi szelleme. Az iszlám világról van szó.

Az iszlám talán a legutolsó nagy vallási tradíció, amelynek a mai napig komoly társadalomszervező ereje (is) van, az egyén szintjétől egészen az állami szférákig bezárólag. Az iszlám ma is olyan erővel rendelkezik, úgy az egyén életét, mint – s főleg ez a pont lényeges ehelyütt – a társadalmi, politikai színteret illetően, ami a kereszténységből már nagyon régen

kihunyt. Az iszlám világ külső megítélése rengeteg torzítástól, ferdítéstől terhes, s maga is sok anomáliával fertőzött, de tény, hogy a tradicionális formákból máig számos elemet megőrzött. Az egyik legnagyobb kihívást az iszlám *dzsihád* mai formái jelentik – amit a nyugati világ „terrorizmusnak" nevez, megfeledkezve arról, hogy ugyanez a Nyugat a saját akcióit is hasonlóképpen jellemzi –, a másik terület, amely a nyugati világ figyelmének középpontjában áll, pedig a nemek kérdése, jelesül a nők helyzete.

Érdekes jelenség, hogy míg a modern szekuláris Nyugat mindent ferde szemmel figyel, ami eltér az ő felvilágosodott, progresszionista felfogásától, addig soha nem szűnik meg magát a szabadság, az elfogadás és a tolerancia hős bajnokának legmagasabb piedesztáljára emelni. Ez a feltűnő ellentmondás sajátos élességgel volt megfigyelhető a közelmúlt eseményeinek kapcsán, amelyek európai, főleg németországi városokban voltak tapasztalhatók. A bevándorlók európai nők elleni támadásairól, agressziójáról van szó. Szinte naponta hallunk esetekről, melyek során európai nők válnak a Keletről jött illegális (vagy legálissá tett – ami jelen esetben lényegtelen) bevándorlók erőszakcselekményeinek áldozataivá. Hogy ezekben az esetekben mennyi a manipuláció, mennyi a valós adat, nem tudjuk megállapítani, mindenesetre nincs okunk ezek legalább egy részének igazságalapját megkérdőjelezni. Ez akkor is így van, ha egészen pontosan kimutathatók az aljas hátsó szándékok magának az iszlám vallásnak a dehonesztálására, az ebből a régióból érkező agresszív elemek tetteinek felhasználásával.

Ezek után érkeztünk el írásunk érdemi részéhez, amihez az eddig elmondottak mintegy bevezetőként szolgáltak. Ennek ellenére tárgyunk nem a nemek témakörének keleti, sokkal inkább modern nyugati szemlélete lesz.

Az a végletesen tehetetlen, impotens hozzáállás, amit Európa tanúsít a bevándorlással szemben – ami akkor is sokatmondó, ha tudjuk, hogy a háttérerőknek való megfelelés áll mögötte –, e jelenség minden elemével kapcsolatban elemi erővel mutatkozik meg. A bevándorlók számlájára írható nemi erőszaktevések kapcsán mindenekelőtt az a tétova, bizonytalansággal, gyáva meghunyászkodással vegyes sunyi alakoskodás és szándékos ferdítés, elhallgatás figyelhető meg, ami Európa nyugati felét jellemzi, és nem csak az e téren különösen fertőzött Svédországot. Egy dolog bizonyos: a kiélezett, extrém jelenségek arra jók, hogy az események itt mintegy a maguk pőreségében jelentkeznek, és ezek révén egészen világos következtetésekre juthatnak azok, akik képesek és hajlandók a tisztánlátásra. Ilyen események következtében az igazság mintegy „lemeztelenedik" és már-már „felkínálja" magát a felismerésre, mély következtetések levonására.

„Ahol a dualitás elemei nem egymás kiegészítői, komplementerei, hanem egymást legyűrni, megsemmisíteni kész ellenségek, ott az egyik a másik kárára akarja kiterjeszteni illegitim befolyását."

A liberalizmus – mint eredendő tévtan és szemléletbeli deviancia – anomáliái a bevándorlással kapcsolatos események tükrében szinte tálcán kínálják magukat. Nyugat-Európában a liberalizmus egyik kulcsfontosságú ága, a feminizmus különösen virulens fázisában van, e téren komoly „eredményeket" értek el önjelölt vagy megbízott ágensei. A feminizmus egyes képviselői olyan szélsőségekig eljutottak már, hogy a születendő fiúgyermekeket meg kellene gyilkolni, s még ha e kijelentés túlzónak is tűnik, a rohamosan gyorsuló tendenciák óvatosságra kell, hogy intsenek bennünket. Ami az egyik pillanatban még a múlt próféciájának tűnik, az holnapra már vaskos realitássá válik.

A feministák szemében a nők ellen elkövetett nemi erőszaknál minden bizonnyal nem létezik nagyobb bűn. Ez a bűn a maga „legtisztább" valójában akkor nyilvánul meg, s akkor lehet ellene a legkéjesebben bevetni minden létező fegyvert, ha az elkövető *fehér* férfi. Ilyenkor minden megengedett. De mi van akkor, ha homokszem kerül a fogaskerekek közé, és az erőszaktevők túlnyomó többsége nem az őslakos fehér férfiak közül kerül ki? Hanem éppenséggel az Európát ostrom alatt tartó, teljesen más kultúrkörből érkezett, másképp szocializálódott etnikum köréből. Mivel a liberális felfogás másik alapelve az, hogy az idegen szép, és őt befogadni már-már szent kötelesség, így ha ő követ el valamilyen törvénybe ütköző tettet, akkor az uralkodó felfogás két fontos eleme kerül összeütközésbe egymással. S itt már elvi/eszmei területen vagyunk, mivel olyan ideológia, amely a természetesség, a normalitás, a felülről eredeztetett rend semmilyen elemét nem hordozza, elkerülhetetlenül katasztrófához vezet. Ez csupán idő kérdése.

Minden baloldali ideológia az ellenrend jegyében áll, a káosz, a megsemmisülés magvát hordozza magában. Esetünkben a liberalizmus két ága (feminizmus kontra másság/idegenimádat) csap össze egymással, és amikor ennek az ellentmondásnak a ténye eljut a feminizmus képviselőinek tudatáig, akkor a megfigyelhető kapkodás és őrült javaslatok (példa: be kell zárni a fehér[1] férfiakat) jelzik a válságos helyzet mértékét.

Mivel a baloldali ideológiák nem tudnak – nem akarnak tudni – semmilyen szerves különbségről, sem rasszbeli, sem nembeli, sem más vonatkozásokban, így az e homokra épült vár csak ideig-óráig maradhat fenn, s az összeomlás törvényszerű. Ezek a minőségek, az e világon túlmutató gyökerekkel bíró kvalitások és az ezekből következő különbségek léteznek, létező, eleven valóságok, és semmibe vételük nem mentesít senkit a következményektől. A probléma az, hogy az őrült ideológiák ámokfutásainak következményeit nem csak ők maguk szenvedik majd el. Azonban hosszú folyamat vezetett odáig, hogy a dolgok ide jussanak. A modern világ válsága minden területet érint, s a nemeké ezeken belül is kiemelt fontossággal bír.

Nem egyik napról a másikra következett be, hogy manapság szinte nincsen olyan létterület, ahol ne dúlna folyamatos, ádáz harc. Ahol a dualitás elemei nem egymás kiegészítői, komplementerei, hanem egymást legyűrni, megsemmisíteni kész ellenségek, ahol az egyik a másik kárára akarja kiterjeszteni illegitim befolyását. A nemek szférája talán a legmegfelelőbb terület, ahol ez a jelenség tanulmányozható.

„Nemcsak a minket fenyegető ellenség magatartását kellene firtatni, hanem azt is, hogy mi magunk hová jutottunk, mit tettünk azért, hogy a dolgok idáig fajuljanak."

A modern kor – többek között – arról szól, hogy a korábban hét lakat alatt tartott erők, amelyek természetét a régi ember nagyon jól ismerte (főként vallási, szellemi vezetői), elszabadulnak, s ezek egyike a szexuális erő, amely immáron minden korláttól mentesen okozza azt a pusztítást, aminek az élet számos területén látjuk ma a következményeit. Ezt a szexuális erőt a nő hordozza, s ezzel úgyszintén tisztában volt a tradicionális kor embere.

Az Európára törő bevándorlási özön kapcsán meg kell jegyezni, hogy amennyire kárhoz-

[1] E sorok írója egy kanadai feminista cikkében olvasta e „megoldást" a tömeges migráns erőszaktevésekre, melynek értelmében az „őslakos" férfiak számára kellene kijárási tilalmat bevezetni.

tatandó az az agresszív viselkedés, ahogyan a betolakodók az európai nőkkel szemben viselkednek, legalább ugyanolyan élességgel kellene látni azt a katasztrofális állapotot, ahová Európa eljutott a nemek kérdésében. Nemcsak a minket fenyegető ellenség magatartását kellene firtatni, hanem azt is, hogy mi magunk hová jutottunk, mit tettünk azért, hogy a dolgok idáig fajuljanak. Felettébb abszurd helyzet, amikor a magukat jobboldalinak vagy nemzetinek titulálók hangosan tiltakoznak az európai nőket ért támadások miatt (jogosan), de közben nem veszik észre, hogy a nemek problémája, egyáltalán a nemek közötti reláció milyen mély válságba jutott. A bevándorló támadók elítélőinek nem ártana elgondolkozni azon, hogy miközben elborzadnak a kontinensünket elárasztók brutalitásán, gátlástalanságán, köztereinken a szinte meztelenül grasszáló nők *a hagyományos Európa romjain lépdelnek tűsarkú cipőikben*. Nem az erkölcscsőszködés íratja ezeket a sorokat, hanem annak kimondása, hogy azt a szexuális erőt, amit a nő hordoz, és az ezzel analóg erőket egy mély, intuitív – tehát nem csupán erkölcsi alapú – felismerés a maguk helyén, megzabolázva tartotta fénytelibb korokban.

Aki ma felháborodásának ad hangot annak kapcsán, hogy egyes közel-keleti országokban milyen kíméletlenül „nyomják el" a nőket, mivel csádort vagy burkát kell viselniük, testük jelentős részét elfedő ruházatban léphetnek csak ki lakhelyük ajtaján, eltűnődhetne azon is, hogy vajon az a jelenség normális-e, amit nagyvárosainkban tapasztalhatunk a nők ruhaviselési, pontosabban ruha nem viselési szokásaival kapcsolatban. El kellene gondolkozni azon, hogy régen – és nem kell visszamenni a középkorig – Európában sem volt divat meztelenül járni a falvakban, városokban, és ha Európában talán nem is voltak jellemzők olyan szigorú szabályok az öltözködésre vonatkozóan, mint Keleten, a nők itt is felöltözve jártak, s ismeretlenek voltak a ma jellemző szélsőséges jelenségek.

A nő szexuális ereje, a női test szexuális kisugárzása mindig ismert volt. Olyan öröktől fogva létező valóság ez, legalábbis a teremtett világban mintegy magától értetődő igazság, amely az archaikus időkben nem igényelt verbális, főleg nem írásbeli kifejtést – ahogyan más axiomatikus igazságok sem –, azonban egy erőteljesen aláhullott korszakban magyarázatot követel.

Ezen írásnak nem tárgya az antik és a középkori keresztény korszak szemléletének összevetése, de annyit érdemes megjegyezni a testhez és a szexualitáshoz való hozzáállás vonatkozásában, hogy a keresztény hitre való áttérés e téren gyökeresen eltérő felfogást hozott. Olyan tekintetben kapcsolódik ez a témánkhoz, hogy a nő mint a szexus hordozója a korábbi „pogány" felfogásokhoz képest – ahol a nőnek és bizonyos női funkcióknak egyes társadalmakban kiemelt szerepe volt –, a kereszténység beköszöntével nehezebb idők elé nézett. A kora-keresztény egyházatyák olykor nem is fukarkodtak kemény szavakkal illetni a nőket, pontosabban azon tulajdonságaikat, melyek révén veszélyt jelentenek a spirituális úton járó férfira. Kár lenne kitérni az egyházatyák vagy akár a középkori katolikus teológia „nőellenes" tételeire, mivel a ma embere már nem érti ezeket, ám annyit azért jegyezzünk meg, hogy leginkább azzal az erővel álltak kapcsolatban, melynek veszélyeivel a régi gondolkozók tisztában voltak.

A probléma megértéséhez kulcsfontosságú: azért, hogy a dolgok idáig jutottak, maga a férfi a hibás. A férfi az, akinek a kezében megremegett a gyeplő, aki elbizonytalanodott a vezetés pozíciójának gondolatára, s lassanként kezdte elhinni, hogy az irányítás, a vezetés, s önnön centrális pozíciója itt a Földön, kárhoztatandó dolog. Ilyen benső kimozdítottság, az uralmi poszt ilyetén elvesztése következtében nem

csoda, hogy a nő többé nem tudott felnézni a férfira.

A modern kor minden érték, határ, mérték feloldódását hozta magával, egy centrum, pólus és felsőbb vonatkoztatási pontok nélküli világot, ahol minden alsóbb, földalatti, sőt infernális erő elszabadult, ahol minden természetes, Isten által az embernek szabott keret megszűnt, így nem csoda, hogy az a különösen kockázatos kimozdító erő, amit a női szexualitás negatív (láncaitól megszabadult) oldala reprezentál, is féktelenné, megzabolázhatatlanná vált. Végső soron a férfi, a pólus földi megtestesítője az, aki ezt a kárhozatos folyamatot hagyta elszabadulni, s ez immáron olyan szakaszba jutott, hogy puszta megállapításával nem jutunk előbbre. A jelen események tükrében majdhogynem a romeltakarítás maradt csupán, amit lehet még tenni, vagy legfeljebb a legvészterhesebb tünetek elhárítása. Az ok tehát, hogy a középpont megszűnt középpont lenni; a kerékagy kihullott helyéről és helyt adott annak, hogy a perifériikus erők illegitim módon betöltsék a hiányzó kerékagy üresen maradt helyét.

„(…) azért, hogy a dolgok idáig jutottak, maga a férfi a hibás. A férfi az, akinek a kezében megremegett a gyeplő, aki elbizonytalanodott a vezetés pozíciójának gondolatára, s lassanként kezdte elhinni, hogy az irányítás, a vezetés, s önnön centrális pozíciója itt a Földön, kárhoztatandó dolog."

Ahogy a nők a meleg levegő első tavaszi érintését megérzik bőrükön, azonnal kivetkőznek magukból, megszabadulnak „felesleges" ruhadarabjaiktól, hiszen nincs senki, aki gátat szabna e nyilvános lemeztelenedésnek, aki mederbe terelné a nő viselkedését e téren (is), netán szabályozná testének parttalan, gátlástalan közszemlére tételét. De ki is merne ilyen korlátozó intézkedéseket tenni?! Hiszen a nőnek jogai vannak!

Hol vannak a régi világ ma már ásatagnak, maradinak tartott jelenségei, viselkedési normái? Hol vannak a régi idők, amikor a férfi számára már az is szinte csodaszámba ment, ha volt olyan szerencsés, hogy a nő ruha alól kivillanó bokáját megpillanthatta? A mai világ egészen más képet mutat: vulgáris, nyílt színi, kendőzetlen szexualitásával a nő láncra verte a minden téren (tehát nem csak a nemiség területén) irányt vesztett férfit; láthatatlan, de annál erősebb láncra. A férfi a nő pőreségének, fülledt szexualitásának a tárgya, eszköze, rabszolgája.

A manapság sokszor megvadult Kálíként tomboló nő régen a férjének, urának tartogatta bájait, ma viszont mindenkinek szórja, válogatás nélkül: országnak-világnak – minden nyálát csorgató jöttmentnek. Az ilyen nő elszabadult szexusát, amelyet már senki és semmi nem korlátoz, szabadjára engedve hagyja tombolni, s ő maga mintegy ebben szétfolyva, a sóvár hímek pillantásaitól megrészegülten és önelégülten jár-kel gőggel, talmi büszkeséggel eltelve. A mai nő az egész világ csodálatára tart igényt. Azonban mivel ő maga a szexus, s ennek megfelelő önmagát adja, szexuális viselkedésének nincs tudatában – legalábbis olyanformán semmiképpen, ahogyan az a férfi számára megjelenik –, így hát a nő ilyetén „önmaga" egy *elszabadult, féktelenné, fékezhetetlenné, félrecsúszottá, uralatlanná* lett „önmagasággal" egyenlő. S mivel ennek nincs tudatában, ilyenformán nem is okolható ezért a magatartásért. Hiszen a medréből kilépett folyót sem hibáztathatjuk azért a pusztításért, amit okoz, sokkal inkább azt, aki nem épített erős medret, melyben a víz a maga természetes útját járhatja és erejét a jóra használhatja. Egy elszabadult erőről beszélhetünk, amely kordában tartva a nő számára megtermékenyítő, élete lényegét alkotó erőként funkcionál, s az arra

méltó férfihoz vezetve az individuumon túlra irányíthatja őt. De ha ez az erő elszabadul – lásd az analógiát a medréből kilépő folyóval –, akkor mérhetetlen pusztításokat képes okozni, mind a saját, mind a „meder" mint szabályozó keret funkcióját elmulasztó férfi, mind a tágabb értelemben vett társadalom számára. S ez nem jóslat, hanem a mindennapok valósága, melynek példáit a széthullott kapcsolatok és életek sokasága, valamint a nyers érdekek mentén, vak, élettelen automataként egzisztáló, döglött társadalom bizonyítja.

Akinek megadatott az élmény, hogy megfigyelhetett nőt öltözés, ruhapróbálás, szépítkezés közben, nos, az egy misztériumba nyerhetett bepillantást. Ama semmi máshoz nem hasonlítható, leheletfinom intimitás, az a bensőségesség, ahogyan a nő saját testét ékesíti, ahogyan testének minden rezdülését követi; szinte súlytalan, éteri könnyedségű mozdulatokkal kíséri és figyeli mozdulatait; az a nő életének semmilyen más területéhez nem hasonlítható. Miközben öltözik s készülődik (valójában mindegy mire, hiszen ez másodlagos), az idő – a nő időérzéke, pontosabban annak hiánya is megérne egy „misét" – és a külvilág megszűnik számára, teljesen átadja magát annak a miszteriózus befolyásnak, ami a férfi esetében ismeretlen. Ilyenkor elég egy pillantást vetni a nő arcára, a bensőséges, szinte alig érzékelhető mosolyra, ami elömlik vonásain, miközben teljesen elmerül önnön lényének, lényegének legmélyébe, hogy belássuk: olyan terület ez, ahová férfi még nem nyerhetett bebocsátást; kiismerhetetlen titokként áll előtte, de kifürkészése örök késztetés, izgalmas kihívás a férfi számára.

„Aki (…) nem csupán felszínes, fenomenológiai szinten képes szemlélni és tapasztalni, (…) az beláthatja, hogy korunk egyáltalán nem férfias kor."

A nőnek a test valami egészen más, mint a férfinak. A nő számára a test templom. E templomban mutat be áldozatot minden egyes nap, itt van az az istenség, ami a nő lényege is egyúttal. A férfi számára teljességgel ismeretlen az a testtudat, ami a nő sajátja. A férfinak a test eszköz, s nem cél: szerszám vagy fegyver, attól függően, hogy milyen kasztba, rendbe született, a teremtett/megnyilvánult világban milyen, az égiektől kapott feladatot kell megoldania, végehezvinnie. A testet a férfi annak megfelelően használja és kovácsolja, amilyen mértékben arra szüksége van az Istentől rászabott feladat végrehajtásához. A különböző férfifoglalkozások, főleg amelyek kemény fizikai igénybevétellel járnak, ennek megfelelően át is alakítják a testet, s a speciális szakmák, területek egészen szélsőséges mértékig képesek átformálni a férfi testét, izomzatát. A test feladata éppen ebben áll: eszközként szolgálni urát, kikristályosítva, kiképezve, megacélozva, tökéletesítve készen állni minden próbatételre, ami gazdájára vár, miközben életfeladatait végzi, és az életen is túlmutató célja felé törekszik. Nem nehéz belátni, hogy a nő számára a testnek ettől egészen eltérő funkciója van.

A nő számára a test nem eszköz, hanem cél. Cél olyanformán, hogy a testben kulminál mindaz, ami földi egzisztálását szolgálja. Korporális valója szimbóluma, egyszersmind „kézzel fogható" megnyilvánulása a szexusnak – ami a nő *analógiája*. Annyiban lehet eszköze a nőnek a test, amennyiben a fent említett elszabadult erő eszközeként akarja mintegy öntudatlanul leigázni vele a világot; a világot, ami univerzális férfiként jelenik meg előtte. S éppen ebben rejlik az elszabadult szexualitás óriási veszélye: nincs tekintettel semmire és senkire, mindenhová befurakszik, és miután megvetette a lábát ott, magának követel minden figyelmet, energi-

át, tettet. A szexualitás válik a figyelem centrális tárgyává, s jellegénél, erejénél fogva képes a férfit eltéríteni magasabb, szellemi, transzcendens céljaitól (hogy ilyen célokat ma hány férfi fogalmaz meg magának, az más kérdés). Nem meglepő, hogy olyan pszichológiai irányzat is létezik, amely az emberi lét minden megnyilvánulását a szexualitásra akarja visszavezetni. A szexualitás pandémikus mivolta egyetlen területet sem hagy szabadon: nővel és szexszel mindent el lehet adni. Még olyan területek, szakmák is alulöltözött nőkkel reklámozzák termékeiket, amelyek meglehetősen távol állnak a szexualitás témakörétől (például horgászfelszerelési cikkeket forgalmazó cég is erotikus pózban feszítő nővel reklámoz).

Napi szinten találkozunk azzal a jelenséggel, hogy a nők elnyomásával, nem egyenlő bérezésével stb. ma is milyen durván férfiorientált világban élünk. Ezt azok egy része sem vonná kétségbe, akik nem feministák, sőt, esetleg relatíve egészséges nézetrendszerrel bírnak. Aki azonban nem csupán felszínes, fenomenológiai szinten képes szemlélni és tapasztalni, hanem principiális síkon is, az beláthatja, hogy korunk egyáltalán nem férfias kor. A demokráciák, a szocializmusok, az egyenlőség, a legkülönbözőbb feloldó, szétbomlasztó tendenciák, amelyek korunkat uralják, a lehető legtávolabb állnak az uralom, a kvalitások, minőségek és a saját természet jegyében álló, minden organikus különbséget figyelembe vevő, arra alapként építő, szerves (és igazságos!) egyenlőtlenségen alapuló férfias világnézeteket szem előtt tartó társadalomtól.

Manapság a férfiasság csak a legkülsődlegesebb, legfelszínesebb aspektusaiban van jelen: brutális küzdősportok, testépítés stb. Ennél magasabb, politikai, társadalmi szinten pedig akkor van szükség harci, férfias erényekre, kvalitásokra, amikor éppen azokat a feminin „értékeket" kell megvédeni, amelyekre felépül a modern áltársadalom.[2] A férfinak eme szélsőségesen lefokozott, sokszor már-már a haszonállat szintjén megjelenő nívója nem csak és kizárólag a szexualitás rendkívüli mértékben felfokozódott szerepének „köszönhető", hanem okok és folyamatok láncolata juttatta el a mostani áldatlan állapotba. Evola helyesen jegyezte meg, hogy a túlzott mértékű nemiség mindig egy hanyatlóban lévő világ szimptómájaként jelenik meg.

„(…) a túlzott mértékű nemiség mindig egy hanyatlóban lévő világ szimptómájaként jelenik meg."

Zárszóként még egyszer ki kell hangsúlyozni, hogy a kialakult helyzetért egyedül a férfit terheli felelősség. Az ebből fakadó további romló tendenciákért nem különben. A kerékagyat senki és semmi nem fogja visszahelyezni az egyedül őt megillető centrális pozícióba. Ezt a helyreállító aktust magának a centrumnak kell akarnia és végrehajtania.

[2] Hogy a modern fogyasztói társadalom nem társadalom, e cikknek nem témája, de meg kell jegyezni, hogy egy fogyasztó emberatomokból álló konglomerátumra nem használható a „társadalom" kifejezés, mivel ezt csak az a közösség érdemli meg, amelyben működik egy felsőbb szervező erő; egy olyan centrális, spirituális érték, amelyhez a tagjai valamennyien tudnak kapcsolódni. Ez az érték mindenki számára elérhető vonatkozási pontokat nyújt, egyben olyan közösségi élet felé (is) irányít, amely ily módon joggal nevezhető társadalomnak. Természetesen a kifejezés eredeti értelmében érvényes, amit azért kell kiemelni, mert a „társadalom" szóhoz a kommunizmus és egyéb káros eszmék következtében sok pejoratív jelentés társult.